Кам’янець-ПодільськийнаціональнийуніверситетіменіІванаОгієнка
Історичний факультет
Кафедраполітологіїтафілософії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри політології та філософії

 Тетяна ГРУБІ
26 серпня 2026р.
Зі змінами: 22 вересня 2026

РОБОЧА ПРОГРАМА
ООК 08 ПОЛІТИЧНА ТРАНЗИТОЛОГІЯ

для підготовки фахівців *другого(магістерського)рівня вищої освіти*
за освітньою професійною програмою Політологія
спеціальності *С2 Політологія*
галузі знань *С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини*
мова навчання *українська*

2026-2027 навчальний рік

Розробник програми:
Сергій ВОНСОВИЧ,доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та філософії

Затверджено на засіданні кафедри політології та філософії
Протокол №8від 26 серпня 2026 року
Завідувач кафедри Тетяна ГРУБІ
Зі змінами:
Протокол №11 від 22 вересня 2026 року
Завідувач кафедри Тетяна ГРУБІ

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми Вадим МАРКІТАНТОВ

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. **Метою** вивчення навчальної дисципліни «Політична транзитологія» є формування професійної компетентності та з'ясування передумов зародження, генезису, концептуальних основ політичної транзитології, що пояснює характер соціально-політичних змін у пострадянських, посткомуністичних країнах й, зокрема, в Україні.

Основні завдання:

- засвоїти предметну область, широкий спектр політологічних теорій, концептів та методів для професійної інтерпретації та аналізу політики на регіональному танаціональному рівні;
- оволодіти категоріально – понятєвим та аналітично – дослідницьким апаратом сучасної світової та регіональної політичної науки;
- набути навички та уміння визначати ключові поняття «танзитологія», «політичний транзит», «перехідний період», аналізувати основні чинники сучасного транзитивного процесу, сучасний політичний розвиток у транзитивному вимірі, моделі транзитивних процесів;
- уміти виокремлювати спорідненні поняття, які доповнюють і конкретизують категорію "транзит";

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	**Характеристика навчальної дисципліни**	
	Денна форма здобуттявищоїосвіти	**Заочна форма здобуттявищоїосвіти**
Рік навчання	2026-2027	2026-2027
Семестр вивчення	1	1
Кількість кредитів ЄКТС	3	3
Загальний обсяг годин	90	90
Кількість годин навчальних занять	42	14
Лекційні заняття	24	8
Практичні заняття	-	-
Семінарські заняття	18	6
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	48	76
Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен

3. Статус дисципліни – обов'язковий освітній компонент професійної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни:

Методика вивчення дисципліни передбачає врахування взаємозв'язків основних тем курсу з поняттями, термінами і категоріями політологічних дисциплін у процесі вивчення яких студенти могли б отримати розуміння щодо аналізу політичних явищ і векторів розвитку політичних процесів на практиці.

Дана дисципліна в межах спеціальності С2 Політологія пов'язана із такими навчальнимидисциплінамияк:«Загальнатеоріяполітики»,«Політичнісистемиірежими», «Політична культура та ідеологія», «Історія зарубіжних політичних вчень» тощо.

5. Програмні компетентності навчання

<table>
<tr><th>Інтегральна компетентність</th><th>Фахові компетентності спеціальності (СК)</th></tr>
<tr><td>Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійсненням інновацій.</td><td rowspan="3">СК 01: Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.
СК 03: Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
СК 04: Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.</td></tr>
<tr><td>Загальні компетентності (ЗК)</td></tr>
<tr><td>ЗК 05: Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 07: Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.</td></tr>
</table>

6. Очікувані результати навчання з дисципліни відповідно до ОП:

Програмні результати навчання:

ПРН 01: Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.

Знання: витоки ідей про транзитивні суспільства від античності до класичних теорій; причини політичних криз як старт транзиту; специфіка гібридних режимів.

Уміння: зв'язувати політичні переходи з соціально-економічним та історично-культурним контекстом; аналізувати вихідні недемократичні позиції держав.

Навички: ретроспективний аналіз теорій транзиту; порівняння стартових умов трансформацій.

Способи мислення: контекстуально-історичне та системне мислення.

ПРН 02: Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань

Знання: понятійний апарат транзитології (транзит, консолідація, гібридні режими, «диктабланда»); концепції провідних шкіл і дослідників (С. Гантінгтон, А. Пшеворський, Д. Растоу, Х. Лінц).

Уміння: оперувати транзитологічними категоріями; критично оцінювати межі класичних парадигм.

Навички: опрацювання та реферування наукових праць.

Способи мислення: концептуальне, дослідницьке та критичне мислення.

ПРН 06: Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

Знання: моделі демократичного транзиту; специфіка пострадянських і посткомуністичних трансформацій (концепції В. Гельмана, Т. Кузьо); особливості українського транзиту та зміна конституційного дизайну.

Уміння: критично аналізувати дії політичних акторів; оцінювати ризики «застрягання» в гібридній зоні.

Навички: компаративний аналіз демократичних проривів (наприклад, «кольорові революції», досвід Східної Європи); аналіз впливу криз і громадянського суспільства.

Способи мислення: аналітичне та політично зріле мислення.

ПРН 09: Застосовувати широкий спектр політологічних теорій, концептів та методів для професійної інтерпретації та аналізувати політику на національному та регіональному рівнях.

Знання: методології транзитології (синергетика, теорія хаосу і катастроф, компаративний метод); інституційний, культурологічний та громадянський виміри українського транзиту.

Уміння: застосовувати транзитологічні методи на національному та регіональному рівнях; інтерпретувати еволюцію партійних систем через кліважі.

Навички: проведення порівняльного аналізу режимів; розробки аналітичних матеріалів щодо трансформаційних процесів.

Способи мислення: методологічне, практично-орієнтоване та комбінаторне мислення.

7. **Методи навчання**. Словесні, наочні методи: лекція(лекція-презентація,проблемна лекція, лекція-бесіда, лекція-дискусія), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, мозкова атака, робота з першоджерелами, словниками, посібниками, дидактичними матеріалами та іншими джерелами інформації, робота з інтернет-публікаціями та матеріалами вебсайтів, робота за таблицями, створення й демонстрування презентацій.

8. **Засоби діагностики результатів навчання** є опитування, тести, самостійна робота, модульна контрольна робота, зокрема із використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle та ін., екзамен

9. Програма навчальної дисципліни

Денна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	**Кількість годин**				
	Разом	**У тому числі**			
		Лекційні заняття	**Практичні заняття**	**Семінарські заняття**	**Самостійна робота**
Змістовиймодуль№1 Історія,теорія,та практика політичної транзитології					
Тема1.Витокитарозвиток ідей про перехідні суспільства. 1. Філософські школи Сходу і Заходу про перехідні (транзитивні) процеси 2. Філософсько-політичні концепції періоду Античності та Середньовіччя про політичні переходи	**8**	**2**		**2**	**4**

3. Ідеї, концепції Доби Відродження як вираження існуючих переходів у суспільстві 4. Соціально-філософські вчення про переходи XVII–XIX ст. (Т. Гоббс, Д. Локк, Ж.-Ж. Руссо, А. де Токвіль)					
Тема 2. Класичні транзитивнітеорії– підгрунтяполітичної транзитології 1. Роль «структурної школи» у формуванні політичної транзитології 2. «Авторська школа» транзитології: дослідження политичних змін	**8**	**2**		**2**	**4**
Тема3.Теоретичні конструкти транзиту 1. Постмодерне осмислення своєрідності політичних транзитів 2. Основні напрями дослідження політичної транзитології	**8**	**2**		**2**	**4**
Тема 4. Понятійно – категоріальний інструментарійполітичної транзитології 1. Дефініції політичної транзитології 2. Внутрішня динаміка транзитивних процесів 3. Категорія перехідного періоду у транзитології 4. Нові поняття категоріально-політологічного поля транзитології	**8**	**2**		**2**	**4**
Тема5.Концептуальні основи дослідження Політичноїтранзитології 1. Закони і закономірності розвитку політичної транзитології 2. Об'єктивно-історична зумовленість транзитивних процесів та варіативність підходів до їх визначення 3. Наукові виміри політичної транзитології	**8**	**2**		**2**	**4**
Тема6.Чинники сучасного Транзитивного процесу 1. Економічний стан країни – передумова початку транзиту 2. Національна єдність як передумова переходу до демократії 3. Духовно-культурні цінності як чинник перебігу транзитивних	**8**	**2**		**2**	**4**

процесів					
Тема7.Методологічні принципи вивчення та дослідення політичної Транзитології 1. Методологічний інструментарій дослідження транзитивних процесів 2. Політична криза як вихідна позиція транзиту 3. Чинники настання транзиту та форми його перебігу	**8**	**2**		**2**	**4**
Тема8.Структуразагальних моделей політичного Транзиту 1. Моделі переходу до демократії С. Гантінгтона 2. Зміст та внутрішні причини політичного переходу у моделях А. Пшеворського та Р. Котарелло 3. Моделі постперехідної демократії Т. Карла і Ф. Шміттера 4. Концепція розпаду демократичних режимів Х. Лінца	**6**	**2**			**4**
Тема9.Моделіполітичного переходу посттоталітарних держав. 1. Етапи політичного транзиту в посттоталітарних державах К. Оффе та Т. Кузьо 2. Моделі переходу на пострадянському просторі	**8**	**2**		**2**	**4**
Тема 10 . Вектори посткомуністичного, пострадянського Політичного режиму. 1. Тенденції та динаміка посткомуністичного, пострадянського транзиту 2. Концептуалізація посткомуністичних, пострадянських транзитів 3. Специфіка посткомуністичних транзитів на пострадянському просторі 4. «Кольорові революції» як варіант вектора політичного транзиту	**6**	**2**			**4**
Тема11. Специфіка українськоговаріанту пострадянського Політичного режиму 1. Особливості транзитивних процесів в Україні 2. Фази проходження політичного транзиту в Україні	**6**	**2**			**4**

3. Інституційний, культурологічний та громадянський вимір українського транзиту					
Тема12. Виміри Українського транзиту 1. Зміна конституційно-політичного дизайну в Україні після 2010 року. 2. Періодизація демократичного транзиту в Україні (за В. Куликом). 3. Феномен громадянського суспільства в Україні.	**8**	**2**		**2**	**4**
Разом годин	**90**	**24**		**18**	**48**

Тематика семінарських занять та самостійної роботи

Тема: Витоки та розвиток ідей про перехідні суспільства

План:

1. Філософські школи Сходу.
2. Філософсько-політичні концепції античної Греції.
3. Н. Макіавеллі про переходи від однієї форми правління до іншої.
4. Переходи до епохи буржуазних революцій.
5. Класичні транзитивні теорії.

Завдання для самостійної роботи:

• Скласти план-конспект «Філософські школи Сходу».

Тема: Інструментарій політичної транзитології

План:

1. Дефініції політичної транзитології.
2. Етапи становлення та розвитку політичної транзитології.
3. Споріднені групи політичної транзитології.
4. Проміжні політичні системи гібридного характеру.
5. Нав'язані переходи (транзити).

Завдання для самостійної роботи:

• Побудувати логіко-структурну матрицю: «Становлення та розвиток політичної транзитології».

Тема: Закономірності розвитку транзитології

План:

1. Закони структури, функціонування і розвитку.
2. «Теорії прогресу» П. Штомпки.
3. Характерні закономірності сучасних переходів.
4. Об’єктивно-історична зумовленість транзитивних процесів.
5. Варіативність підходів до визначення транзитних процесів.

Завдання для самостійної роботи:

• Ознайомлення з прогресистськими течіями та їх напрямками.

Тема: Методологічні принципи вивчення та дослідження транзитології

План:

1. Синергетичний науковий напрямок про соціально-політичні процеси.
2. Класифікаційні критерії посткомуністичних суспільств.
3. Структурний, процедурний, інтегративний методологічні підходи у дослідженні політичної транзитології.
4. Компаративний або порівняльний метод.

Завдання для самостійної роботи:

• Дослідження методів політичного транзиту у практичній площині (підбір та наведення прикладів).

Тема: Особливості вихідних позицій та структура транзитивних процесів

План:

1. Причини настання політичного транзиту.

2. Політична криза та її характерні ознаки.
3. Причини настання транзиту від недемократичних до демократичних політичних режимів.
4. Внутрішні та зовнішні умови транзиту в Україні.
5. Вплив «кліважів» на становлення і функціонування партійної системи.

Завдання для самостійної роботи:

• Дослідити форми політичних криз як вихідних позицій політичного транзиту (на прикладі 2–3 країн).

Тема: Наукові виміри політичної транзитології

План:

1. Традиційні цінності і сучасна цивілізація.
2. Зміна циклів за О. Тоффлером.
3. Індустріальна цивілізація.
4. Теорія катастроф та хаосу, концепції дисипативних структур І. Пригожина.
5. Ідеї синергетичного підходу.

Завдання для самостійної роботи:

• Опрацювання списку літератури та аналіз наукових публікацій.

Тема: Моделі переходу до демократії

План:

1. Концепція С. Гантінгтона щодо аспектів політичного транзиту.
2. Етапи політичного транзиту у моделі переходу до демократії А. Пшеворського.
3. «Оптимістична модель» Д. Растоу.
4. Концепції розпаду теократичних режимів Х. Лінца.

Завдання для самостійної роботи:

• Презентувати (вид презентації на вибір) моделі переходів, запропоновані науковцями С. Гантінгтоном, А. Пшеворським, Д. Растоу, Х. Лінцом.

Тема: Виміри українського транзиту

План:

1. Політико-культурний вимір транзиту.
2. Проблеми громадянського суспільства в Україні.

Завдання для самостійної роботи:

• Дослідити інституційний, культурологічний та громадянський вимір українського суспільства, скласти порівняльну діаграму транзиту.

Заочна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Разом	У тому числі			
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовиймодуль№1 Історія,теорія,та практика політичної транзитології					
Тема1.Витокитарозвиток ідей про перехідні суспільства. 5. Філософські школи Сходу і Заходу про перехідні (транзитивні) процеси 6. Філософсько-політичні концепції періоду Античності та Середньовіччя про політичні переходи 7. Ідеї, концепції Доби Відродження як вираження існуючих переходів у суспільстві	**17**	**2**			**15**

8. Соціально-філософські вчення про переходи XVII–XIX ст. (Т. Гоббс, Д. Локк, Ж.-Ж. Руссо, А. де Токвіль)					
Тема 2. Класичні транзитивнітеорії– підгрунтяполітичної транзитології 3. Роль «структурної школи» у формуванні політичної транзитології 4. «Авторська школа» транзитології: дослідження политичних змін	**17**			**2**	**15**
Тема 4. Понятійно – категоріальний інструментарійполітичної транзитології 5. Дефініції політичної транзитології 6. Внутрішня динаміка транзитивних процесів 7. Категорія перехідного періоду у транзитології Нові поняття категоріально-політологічного поля транзитології	**19**	**2**		**2**	**15**
Тема5.Концептуальні основи дослідження Політичноїтранзитології 1. Закони і закономірності розвитку політичної транзитології 2. Об'єктивно-історична зумовленість транзитивних процесів та варіативність підходів до їх визначення 3. Наукові виміри політичної транзитології	**19**	**2**		**2**	**15**
Тема12. Виміри Українського транзиту 1. Зміна конституційно-політичного дизайну в Україні після 2010 року. 2. Періодизація демократичного транзиту в Україні (за В. Куликом). 3. Феномен громадянського суспільства в Україні.	**18**	**2**			**16**
Разом за модуль	**90**	**8**		**6**	**76**
Разом годин	**90**	**8**		**6**	**76**

Тематика семінарських занять та самостійної роботи

Тема: Інструментарій політичної транзитології

План:

6. Дефініції політичної транзитології.
7. Етапи становлення та розвитку політичної транзитології.
8. Споріднені групи політичної транзитології.
9. Проміжні політичні системи гібридного характеру.
10. Нав'язані переходи (транзити).

Завдання для самостійної роботи:

• Побудувати логіко-структурну матрицю: «Становлення та розвиток політичної транзитології».

Тема: Методологічні принципи вивчення та дослідження транзитології

План:

5. Синергетичний науковий напрямок про соціально-політичні процеси.
6. Класифікаційні критерії посткомуністичних суспільств.
7. Структурний, процедурний, інтегративний методологічні підходи у дослідженні політичної транзитології.
8. Компаративний або порівняльний метод.

Завдання для самостійної роботи:

• Дослідження методів політичного транзиту у практичній площині (підбір та наведення прикладів).

Тема: Особливості вихідних позицій та структура транзитивних процесів

План:

6. Причини настання політичного транзиту.
7. Політична криза та її характерні ознаки.
8. Причини настання транзиту від недемократичних до демократичних політичних режимів.
9. Внутрішні та зовнішні умови транзиту в Україні.
10. Вплив «кліважів» на становлення і функціонування партійної системи.

Завдання для самостійної роботи:

• Дослідити форми політичних криз як вихідних позицій політичного транзиту (на прикладі 2–3 країн).

10 Форми поточного та підсумкового контролю.

Основні методи контролю, відповідно до критеріїв оцінювання знань здобувачів освіти та ефективності засвоєння ними курсу, ґрунтується на таких формах участі студентів у освітньому процесі, які підлягають поточному контролю (виступ з основного питання на семінарському занятті, аналітична робота, презентації, есе), модульна контрольна, самостійна робота.

Форма підсумкового контролю: екзамен

Критеріїоцінюваннярезультатівнавчання

Поточний контроль	Модульна контрольна робота	Самостійна робота	Екзамен	Підсумкова оцінка
26 балів	24 бали	10 балів	40 балів	100 балів

Критерії оцінювання семінарського заняття.

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів.

Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університетуімені Івана Огієнка». (URL: https://drive.google.com/file/d/15P4aY1b8fyCGV0-sSceqUDKQAn5o1Dwt/view). Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

Відповіді студентів на практичних заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями

Рівні навчальних досягнень	**Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)**	**Критерії оцінювання**

Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так" чи „ні". Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так" чи „ні"; може самостійно знайти в підручнику відповідь. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями;

		вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Високий (творчо-професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

«Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка» URL:https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Після вивчення освітнього компоненту здобувачі пишуть модульну контрольну роботу.
Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються усі здобувачі. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати.
Невиконання МКР оцінюється 0 балів.
Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання модульних контрольних робіт отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для виконання або не виконали завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота проводиться у формі письмової відповіді на 3 запропоновані запитання. Максимальна кількість балів за МКР – 24. Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити не менше 14балів (60% від усієї суми балів), у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно.

Оцінювання питань модульної контрольної роботи

8 балів: Студент дав повну, точну та вичерпну відповідь. Пояснив причинно-наслідкові зв'язки, навів влучні приклади, зробив власний обґрунтований висновок і правильно використав фахову термінологію. Виклад думки логічний і послідовний.

7 балів: Відповідь правильна та повна, суть питання розкрита добре. Проте бракує прикладів або власного висновку, чи аргументація могла бути трохи детальнішою.

6 балів: Питання розкрите, але відповідь скоріше базова. Студент розуміє матеріал, але виклав його поверхнево - без глибокого аналізу та детального обґрунтування думок.

5 балів: Відповідь наведена в основному обсязі, але є помітні прогалини. Бракує конкретики, відповідь має описовий характер, є незначні помилки в термінах чи формулюваннях.

4 бали: Питання розкрите лише частково. Студент торкнувся лише основних моментів, виклад думок плутаний, є суттєві прогалини у змісті.

3 бали: Фрагментарна відповідь. Написано лише окремі тези, студент плутає поняття та припускається змістовних помилок.

1–2 бали: Написано лише кілька речень або розрізнених слів, які лише віддалено стосуються питання. Демонструється повне незнання теми, є грубі фактичні помилки.

0 балів: Відповіді немає взагалі, написано не за темою або роботу списано.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Робота оцінюється в 10-8 балів, якщо: автором чітко поставлена проблема і представлена власна точка зору стосовно її вирішення; проблема розкрита на високому теоретичному рівні, простежені системні зв'язки предмету дослідження, подані обґрунтування заявлених характеристик з коректним використанням фахових термінів, що мають відношення до завдання; надана аргументація власної думки з опорою на соціально-політичний аспект в контексті проблематики; робота розгорнуто розкриває заявлену тему.

Робота оцінюється в 6-8 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) стосовно вирішення проблеми; тема розкрита з конкретним використанням спеціальних понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки та обґрунтування явно не простежуються); надана аргументація власної думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики; заявлена тема розкрита не в повній мірі, зокрема не проаналізовані деякі суттєві характеристики предмету аналізу.

Робота оцінюється в 4-6 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів; дана аргументація своєї думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики без теоретичного обґрунтування; заявлена тема розкрита не до кінця, а саме: розкриті лише деякі суттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 2-4 бали, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита на буденному(а не теоретичному) рівні; аргументація власної думки слабко пов'язана з розкриттям проблеми; опущений аналіз суттєвих характеристик явища, тобто розкриті лише несуттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 0 балів, якщо: робота є плагіатом, тобто коли автор скористається нечесним шляхом представлення чужих думок власними.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела,

фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. URL:https://integrity.kpnu.edu.ua/

Використання здобувачами вищої освіти в освітньому процесі інструментів ШІ чітко визначено "Положенням про використання штучного інтелекту в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка", введено в дію наказом в.о. ректора від 02 вересня 2026 р., № 144-ОД. URL:https://drive.google.com/file/d/1eDvHgbvZUYojWNwNwkIED66qGDPPpHrB/view

Неформальна освіта.Визнанання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Положенням про результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти». URL: https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

В неформальній освіті:

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю);
- підготовка конкурсної наукової роботи;
- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;
- призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді;

В інформальній освіті:

- наявність наукової публікації.

Екзамен(40 балів)

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Здобувачі вищої освіти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю допускаються до екзамену.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатамипоточного контролю, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком навчального процесу.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» URL : (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

Екзамен проводиться у формі письмового опитування за питаннями екзаменаційного білета. Білет іспиту складається з трьох питань.

Питання екзаменаційного білета оцінюються відповідно до таких критеріїв:

високий рівень 40-36 б.	Здобувач виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
достатній рівень 35-30 б.	Якщо відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач уміє наводити власні приклади на

	підтвердження нових думок. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
середній рівень 29-24 б.	Якщо здобувач виявляє знання і розуміння основних положень дисципліни, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
початковий рівень менше як 23 б.	Якщо здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Здобувач неспроможний виконати стандартні завдання навіть після спрямувальних питань викладача. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки академічної недоброчесності.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальноюшкалоюрівнязасвоєнняздобувачемвищоїосвітипевногокредитногомодуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Таблиця відповідності шкал оцінювання

Навчальних досягнень здобувачів вищої освіти рейтингова оцінказнавчальної дисципліни	**Оцінказа шкалою ECTS**	**Національна шкала оцінювання**
90-100	A	зараховано
82-89	B	
75-81	C	
67-74	D	
60-66	E	
35-59	FX	Не зараховано (з можливістю повторного складання)
1-34	F	Не зараховано (з обов'язковим повторним курсом)

Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту «Політична транзитологія»

- кредити присвоюються здобувачам вищої освіти після завершення навчальної дисципліни та успішного оцінювання досягнутих ними результатів навчання;

- критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, яких складає 60 % від максимально можливої кількості балів, визначеної відповідними нормативними документами Університету;

- здобувач вищої освіти вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю, якщо він не відпрацював пропущені навчальні заняття, не перескладав оцінки 0, 1, 2, 3 отримані на навчальних заняттях, не виконав або виконав модульну контрольну роботу, завдання самостійної та індивідуальної робіт з оцінкою, що становить менше 60 % від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт;

- здобувач вищої освіти, який має академічну заборгованість з освітнього компоненту за результатами поточного контролю, не допускається до екзамену. Рішення про недопущення за поданням викладача приймає декан факультету, його оприлюднюють до початку екзамену. У відомості обліку успішності роблять запис «не допущено»;

- здобувач вищої освіти допускається до складання екзамену після ліквідації академічної заборгованості за результатами поточного контролю;

- здобувач вищої освіти підготувався до екзамену з освітнього компонента, якщо його рейтингова оцінка за результатами екзамену є більшою або рівною 24 балам (60 % від максимально можливої для даної форми контролю кількості балів). Рейтингову оцінку такого здобувача вищої освіти з освітнього компонента визначають як суму рейтингової оцінки за результатами поточної успішності та рейтингової оцінки за результатами екзамену;

- якщо допущений до екзамену здобувач вищої освіти не підготувався (його рейтингова оцінка за результатами екзамену є меншою 24 балів), то бали за екзамен до рейтингової оцінки поточної успішності не додаються, виставляють підсумкову оцінку з освітнього компоненту FX за шкалою ЄКТС та «незадовільно» за національною шкалою;

- здобувачам вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю у формі екзамену отримали незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки;

- ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий – комісії яку створюють за розпорядженням декана факультету;

- відповідь здобувача вищої освіти, який ліквідовує академічну заборгованість на засіданні комісії, оцінюють за 100-бальною шкалою без урахування рейтингової оцінки поточної успішності;

- за неуспішного проходження оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом кредити здобувачі вищої освіти не присвоюють;

- якщо здобувач вищої освіти, допущений до семестрового контролю не з'явився на семестровий екзамен, у відомості обліку успішності викладач записує «не з'явився». Про незалежні від здобувача вищої освіти причини (у тому числі непрацездатність у зв'язку із хворобою), які підтверджують неможливість його присутності на екзамені, він має негайно повідомити декана факультету.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» URL : (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання технічних засобів для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор). Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення відеоконференцій.

10. Рекомендована література

Основна:

1. Вонсович С. Вектори трактування політичного процесув політичній науці*Політикус : наук. журнал*. Південноукр. нац. пед. ун-т ім.К. Д. Ушинського. Одеса :Гельветика, 2021.№ 5. С. 7-12.

2. Вонсович С. Теоретичні домінанти дискурсу владних еліт *Грані: наук.-теорет. і громад.- політ. альм.* / Дніпров. нац. ун-т ім. Олеся Гончара Дніпропетров. регіонал. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ГО. Центр соц.- політ. дослідж.Дніпро : Грані, Т. 24. №10. С. 25-33. Вонсович С. Ретроспективний аналіз теоретичних підходівдо трактування транзитивних процесів. Літопис Волині. *Всеукраїнський науковий часопис Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк : Гельветика, 2021.Час. 24. С.196-200.*

3. Вонсович С. Транзитологія: долання кризи та вектори розвитку Науковийчасопис.Національногопедагогічногоуніверситетуімені М.П.Драгоманова.Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін Випуск 30: збірник наукових праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021.С.5-13.

4. Вонсович С.Г. Політична транзитологія: навчально-методичний посібник. Камянець-Подільський: ПП.Зволейко Д.Г. 2018. 80 с.

5. Демократичний транзит у країнах Вишеградської групи й Україні: вибрані аспекти / За ред. Дмитра Шевчука та Віталія Лебедюка.Острог: Видавництво Національного

університету «Острозька академія», 2018.224 с.

Допоміжна:

1. ВегешМ.,КополовецьР.Модель демократичної трансформації З.БжезинськоготаА.Пшеворського їїхня роль у сучасній політичній науці. Вісник Львівського університету. Серія Філософсько-політологічні студії. 2020. Випуск 32. С. 88-94.

2. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах.ПерекладТ. Цимбал. Київ. Наш Формат. 2020. 448 с.

3. Кополовець Р. Теоретико-методологічні засади дослідження демократичних транзитів (Д. Растоу, С. Хантінгтон, Г. О'Доннел, Ф. Шміттер). ВісникЛьвівськогоуніверситету.Філософсько-політологічністудії.№21.2018. С. 115–121.

4. Шаповаленко М. Позбутися транзитології або в пошуках нових концептуальних парадигм: Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Питання політології»2016.Т.28. С. 22-26.

5. Fisun O. Rethinking Post-Soviet Politics from a Neopatrimonial Perspective. Democratizatsiya.TheJournal ofPost-Soviet Democratization.2012.Vol.20,No.2. P.87-96.

6. Plattner M. Reconsidering the Transition Paradigm. Journal of Democracy 2014, 25:1 (January):P. 86-100.

7. Onuch O., Hale H. E., Capturing Identity: The Case of Ukraine, Post-Soviet Affairs, 2018, vol. 34, no. 2–3, ss. 84–106.

Інтернет-ресурси:

Politico	https://www.politico.com/
EuropeanPoliticalScienceReview (EPSR)	https://ecpr.eu/ContentPage.aspx?ID=129
OpenSecrets.org	https://www.opensecrets.org/
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України	https://ipiend.gov.ua/
YouTube	https://www.youtube.com/channel/UC7FEBULCrgaFxH05t6mYeHA
Prometheus	https://prometheus.org.ua/